

Издаје Недјељом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) За годину 6 ф., на четири год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на четврт године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се у плаћеним новчанима непосредно администрацији „Глас Црногораца“ на Цетињу, а може се и латом упутити на пошту у Ботор. Дошећу ишту се уредити у Рукониси се не враћају.

За огласе плаћа се по реда 5 новч. За огласе већи и на дуже вријеме мање.

У мјесто позива на претилату.

Друга половина године већ је отпочела и скоро сви листови објавили су већ, бар један пут, своје „позиве на претилату“, своја „вабила“, као што згодно кажу Словенци.

Но, небојте се, драги читаоци, — претилатницима не говоримо, она се немају рашта бојати, њиховијех живаца овакви наслови не тичу, — не бојте се: Ово неће бити обичај „позив на претилату“ што почиње тужбом на слабост одазива, на неизлечиви немар публике, а завршује измилостивом пријетњом да ће се сваком позивнику у претилати лист обуставити, или још страховитијом грозом, ако се народ боље не одазове, да ће лист морати престати; та је пријетња тако страшна, да се од ње обично нико живи не уплаши. — Не бојте се, те опасности е нама нема. Јер, прво, ми немамо права на такве пријетње. „Глас Црногораца“ је лист државе црногорске, држава га издржава по праву и дужности, те докле год управа државна мисли да је њена корист ако лист излази, дотле ће излазити, ма му не било ни једног претилатника. А друго, зар себе ради да плачемо? *Cui bono?* Ни да Бог!

Нијесу дакле привредни, нијесу финансијски поводи те су изазвали ово њеколико врта. Ово ће бити мала *statistica* биљешчица, којом ће се моћи користити какав будући испитивач нашег садашњег општег народног стања. Но ако тај испитивач буде, случајно, Србин, мораће спремити живице на велико искушење.

Овим јављамо свијем, који би распитивали за наше прилике, да „Глас Црногораца“ нема много више од *сто претилатника, једва сто и двадесет*.

Оно до душе, наш лист није се никад могао похвалити хиљадама у којима се „растура“, а камо ли хиљадама платана. Но до толике низине није се никад заронио термометар наше претилате.

Можда ће занимати читаоце да распитају с нама поводе тој појави.

Наши претилатници у Црној Гори не долазе при том у рачун; они су постојали и њихов мален број одговара почетном стању наше писмености. Промјенив је само број претилатника из осталијех крајева српскијех до којих наш лист допире.

Спорна поштањског подвоза, којим наш лист досијева у даље крајеве српске кашње од свијех осталијех те се могу послужити жељезницама, веће бити узрок толиком опадању, јер то некад није сметало нашем листу да се дигне до пет и шест стотина уписника.

Да није промјена у начину уређивања одбила ког уписника? Није прилика. Једина је промјена што смо напустили *редовне* „уводне чланке“; но за то смо увели друге одјељке који, чини нам се, јамачно нијесу мање занимљиви од пређашњих *обичних* уводних чланака. А кад се ипак у нашем

листу појави који уводни чланак, онда никако није обичај, те наши читаоци имају бар то задовољство, да се о таком чланку расправља њеко вријеме по свој штампани јевропској, што се риједко ком српском листу дешава.

Разумије се да то није заслуга уредништва, по пошљедња значаја и међународног положаја наше државе. Но читалачки свијет обично не разбира за ту разлику; он прима што му се даје и његово је да суди *сваар*, јели занимљива или значајна, те ако је значај те ствари независан од уредништва, но проистиче из положаја самога листа, тим боље, јер тим постојаније.

Да нијесу наступиле промјене у разним покрајинама српскијем те објашњују опадање броја наших уписника?

Да видимо.

Србија је у јеку свог „напредног“ доба, особито у новинарском погледу. Биоградско новинарство узвисило се до раскошна *дневног* издања, те тако подмирује и најразмаженије прохтјеве читалаца своје државе. Ми нијесмо ни моћни ни вољни надметати се с таким дивовима журналистике; и како би се корњача утркивала са зецом! Те за то ми немамо ни повода ни права изгледати прираштај наших претилатницима из Србије, ни тужити се на немар или заборав на нас и на Црну Гору од завичаја Црнога Ђорђа.

Наша сусједна Далмација и Бока Которска налази се у првом развоју свог новинарског живота и њена је потреба довољно подмирена домаћим листовима.

Друге сусједне области, Босна и Херцеговина, имају доста посла с прилагођивањем новијем приликама. Те су прилике изазвале мјесне листове, бар у главним градовима, Сарајеву и Мостару. Те су прилике толико прерушиле тамошњи народ, као што се чини, да му је згоднији *немачки* лист из Сарајева, по *српски* са Цетиња. Можда се неки и боје да ће држањем нашег листа навући какве непријатности на себе, а могуће је и да се нађу непозвана страшила који у том правцу „обрађују“ народ. Но томе нема никакво повода ни разлота. Наша је држава у тако повољним односима с ц. и кр. аустро-угарском владом, да се држање нашег листа јамачно не би ником замјерило. Томе је најбољи доказ, што наш лист прима не само највиша војна управа босанско-херцеговачка, но нам ево почињу слати претилату и поједине обласне власти из тих покрајина, тако да ми шаљемо више листова босанско-херцеговачкијем *властима*, но босанско-херцеговачкијем *Србима*.

Остаје још Хрватска и некадашња „Српска Војводина“, Српјем, Банат и Бачка, легло наше новије књижевности, гдје је од свијех наших покрајина можда највиши дио писменог свијета.

Но и Војводина је, тако рећи, по-

тошњена новинама. Свака странка и странцица има своје гласило, па и свако мјесто има свој мјесни лист. Само Нови Сад има десетак новина. Панчево, Сомбор, Кикинда, Земун, Митровица имају своје мјесне листове, до скоро га је имао и Вршац. Та обилност може бити добра по развитак штампарске вјештине, по пакрму слачача и осталијех штампарскијех радника, а највише по добру прођу карте из папирних фабрика, од којих ни једне не знамо да има у каквој српској покрајини, и ако би велики такви завод могао живјети од српског новинарства. Но да ли је то корисно и по развитак и разумно његовање народне свијести у тијем крајевима, о томе је, бар по досадашњим појавама, слободно посумњати се. Што је великом народу, у њеко доба набујалог живота, корисно, то не мора користити мањем, и онако раскомаданом народу, у другијем приликама. Што прија Америци, Њемачкој, Инглеској и другијем великанима племенскијем, то може Бачкој, Српјему и Банату лако покварити желудац.

Ипак нам то још не може довољно објаснити незнатност одазива из тих крајева. Ни све веће читаонице, можда ни половина им, из бивше Војводине, из Хрватске, Славоније и Далмације, не расписују за „Глас Црногораца“.

Ми ћемо признати да мјесне прилике могу њеко вријеме забавити мјестане више по обично, без велике штете по народну заједницу. Разумијемо да се и. пр. Панчево за њеко доба може више бринути за своју штедионицу, па да што чује одонуд, гдје је нештетимце пролијевања крв за општу народну мисао; доупитамо да се Сомбор у своје вријеме позабави више обновом своје општинске управе, по обновом узајмнице српске; признајемо да се Кикинда у њеке дане мора више старати за жетву и за проневијере у општини но за тврду вјеру у наше сиротиње; нећемо замјерити ако Нови Сад кад-кад више разбира за какав „*Bürger Club*“, но за самохрапо клупко ових кршева: Но ипак ваљда може бити дана, кад би се тамошња браћа могла сјетити и нас, кад би нас могли поменути по образу те им је, у колико је до нас, навјек био свијетло пред свијетом.

И ако је кошуља ближа од плашта, а кућа ближа од села и града, ипак не морамо напустити и заборавити ни оне велике мисли, која једина може одржати наше куће, наша села и наше градове, а ради које су толики изгинули, — а многи други, борећи се и жртвујући се за њу, постали бескућници, остали без кошуље.

Далеко би нас одвело, кад би смо и даље, и дубље испитивали поводе те појаве.

Толико само ради етнологије, ради народне етиологије и патологије, за будуће испитиваче таквијех појава.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЦАРИГРАД, 30 јуна (службено). Батаљони редња и заставе (резерве) распуштени су кући, пошто је ријешено и уређено питање с Румелијом и с Грчком.

НИШ, 30 јуна. Данас је била прва сједница скупуштине. Магазиповић, од владине странке, изабрат је за привременог пресједника. Сви чланови комисије, те је изабрана да испита и овјери изборе, припадају владиној странци.

ЛОНДОН, 3 јуна. „Рајтеров“ завод опровргава глас, као да је Инглеска у питању о Батуму написала пошту великијем државама, којом пријављује да шаље три оклопаче у Дарданелсе, како би заступила пут новијем изненадама.

ПARIЗ, 3 јула. Народна светковина јучерашња прошла је без преграда. Оглашења је народу владина одлука, којом се гони из Француске војвода О мал; оглас је тај примљен без немира. О мал креће сјутра за Инглеску.

ПARIЗ, 3 јула. Сједнице парламента закључене су. У пошљедној сједници својој изјавио је Сенат одобрење владиног понашања у питању прогона принципала. У расправи интерпелације те је тога ради покренута, назвао је Сенатор Ларенти генерала Булавијера кукавицом (*lache*), на што му је овај послао своје дјевере да га зову на медап.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Балканске земље.

СРБИЈА. „Опозиција је побједила! Влада је пропала! Народ је осудио Гарашанина! Кућну је час да се суди кривцима за Сливину!“ — Тако, од прилике, узвикиваху новине опозиције у Србији. На и само владино „Видјело“ није баш онако шјевало као што се чини кад се влада, у земљи гдје има устав, чује ујемчана и добро заклоњена поузданом већином.

Па ипак није никоме који пакљиво прати прилике у Србији, а најмање онима те познају управне личности тамошње, могао доћи из пенада глас из Ниша, да је не само привремени пресједник скупуштине владин присталица, но да су и сви чланови верификационог одбора из владине странке. То ће рећи, ни више ни мање, но да тај одбор сад може, ако је влади потреба, избрисати толико избора од опозиције, колико му је воља.

Како је до тога дошло, да се оно мало опозиције што је само „Видјело“ признавало није могло појавити у почетку скупуштине, то ће се јамачно брзо разјаснити. За сад пак биљешимо, о напорима владе да себи ујемчи већину, овај свршетак уводнога чланка „Н. Б. Дневника“:

„Сјећаш ли се опозицију, гдје смо ми погријешили и на шта нијесмо рачували? Ми се нијесмо сјетили двојгласаца.“

Е сад чуј!

Из доста поузданог извора дознали смо, да ће Гарашанин на особити начин да створи себи већину у овој скупуштини и да с њом провлада ништа ти крајније. Из доста поуздана извора дознали смо, да ће он паредити: да се ни један човек, од извјесног датума па док траје скупуштина,

не пушти да иде у Ниш, док не добије одобрење од министра унутрашњих дјела и онда да се ни један посланик не пушти на скупушницу, који нема полицијско увјерење, да је посланик. Ето то вам је сав план и сад ће вам свима бити јасно, на који ће начин Гарашанин створити себи већину и са тако створеном, повести славно Србију, ка некој новој Сливници. Дакле, и опет ће стари двогласци попуштати оне празнине, које су напредњаци претријели поразом на изборима.

Ми бисмо се радовали, кад би Гарашанин казано и доказао да је ово неистина, да је лаж, пуштена у свијет са намјером да се шкоди његовој репутацији; ми бисмо се тако радовали, али се бојимо, да ће нам Гарашанин ту радост укратити.

А за што би он другаче радио. Са оваком скупушницом и законом о гоњењу хајдука и расељавању јатака, он може ућуткати и раселити сву Србију, на омет владати без бриге. Докле, то није питање. Хајд нека буде и тако, али зар и ми не можемо рећи Гарашанину, као што је он нама са тим новим планом својим рекао:

Неће дуго бити ни тако!

То биљежи и „Одјек“ овако:

Рђави знаци. И „Н. Б. Дневник“ јавља, а и сами смо дознали, да се мисли наредити (ако већ није) да се нико за вријеме трајања скупуштине не пушти у Ниш без одобрења министра унутрашњих дјела. Осим тога, уз то, вели се да ће се наредити, да и они који би као посланици ишли у Ниш могу отићи само тако, ако имају од полиције увјерење — да су посланици. Ако је ово истина, онда је то нешто, што не само нема нигдје у свијету, но је то први подмијех на народно представништво, јер онда то не би била народна скупуштина, по некаква полицијска скупуштина. Слорне случајеве ренавају само народни посланици, а не — полиција.

Ми за сад само биљежимо ово, а ако се обистини, онда ћемо коју више проговорити.

На то примјеђује „Нова Уставност“:

— „Одјек“ јавља, да се дознаје, како се мисли наредити, ако већ и није наредено, да се нико за вријеме скупуштине не пушти у Ниш без одобрења министра унутрашњих послова. Поред тога вели се, да ће се наредити да и они који би као посланици ишли у Ниш могу отићи само тако, ако имају полицијско увјерење да су посланици. Даклем то су оно „друге мјере“, којима се влада мисли послужити, кад је добила сигурног увјерења, да је у мањини. Па докле ће трајати ова игра?

Но најзанимљивији као да је одговор владиног „Видела“ на ту биљешку. „Видело“ вели:

„Рђави знаци“ „Н. Б. Дневник“ од некуд јавља, а и сам је „Одјек“ од некуд дознао — сигурно из поузданог извора, — да се у Ниш, док год устарају скупуштине сједнице, „неће нико пуштати без одобрења министра унутрашњих дјела. Осим тога, а „у стот“, вели се, да ће се наредити да и они, који би као посланици ишли у Ниш, могу отићи само тако, ако имају од полиције увјерење да су посланици... „Одјек“ је ове вјести кретивно измислио: „Рђави знаци“. Ми ипак ни од кога ништа нијесмо дознали, да је наредено, и ако није, онда да ли ће се што наредити о ономе, о чему „Н. Б. Дневник“ јавља, а о чему је и сам „Одјек“ дознао, па отуд изводи, да су то рђави

знаци, — али знамо то, да би врло добро било да се сва четири друма која у Ниш воде широм отворе, и још: да се позову сви они „народни борци“ из среза љубињског, омољског, а могла би се позвати и оба брата Солдатовића, из питомога Драгачева — нека се нађу ондје пред скупуштинском двораном... Што као не би?

— Ми смо у слободној уставној земљи... Сваки српски грађанин смије ићи куд му је воља, и нико га не смије уштитати куд иде и шта тражи. Послије, у Ниш би могли доћи и они а с осталим и сам г. Јован Ђаја. За многе извјешено се зна да би били народни посланици да су били слободни избори... Ови би људи требали да напуне скупуштину дворану од прилике онако исто, као што су негдје напунили по који општински скуп са одборима. То би добро било, бар док се изгласају чланови верификационог одбора, а послједице а послједице — види скупуштину од 1883... Е, људи, ала би то била славна пobjeда! А ко има пobjeду, што реко наш шабачки дописник, тај има све, томе ваља све...

Збиља, што ли се то „Одјек“ брину за полицијске пасоше и одобрења министра унутрашњих дјела, ко може ићи у Ниш — кад они имају своју већину, а поред ове већине оне двије, по напредњачке смртоносне, засједу — напредњачка дјела и њихове захтјеве? —

Бога ми, и ми велимо, да су оно, озбиља, истините вјести — за које нека јамче извори „Н. Б. Дневника“ и „Одјека“, а ми богме не.

Дакле „Видело“ упоређује народне изабранике од опозиције с „оба брата Солдатовића“, с хајдуцима те су им главе уцијењене са по 500 дуката!

Лијепо!

Прије свог поласка у Ниш примио је краљ на аудијенцију тројицу од вођа радикалаца: Косту Таушановића (Одјек), Пера Тодоровића (Самоуправа) и драгачевског трибуна Ранка Тајсића. Судећи по нашем телеграфу из Ниша, као да се нијесу погодили.

„Н. Б. Дневник“ јавља да ће руски посланик Персијанин остати у Биоград. — Има већ двије године како се тај глас први пут појавио у новинама.

Исти лист јавља:

„Директор Лендербанке Хан као и директор њемачке банке у Франкфурту на Мајни, Хаук, присијели су овамо (у Биоград), те да са нашом (њипном) владом преговарају о новоме зајму.“

На истоме мјесту читаме да ће с краљем поћи у Ниш и више страних посланика и да ће скупуштини поднјети нов приједлог о устројству војске и војне администрације.

Међу тим се разни правци опозиције у Србији и воће им све више уједињују. Сад је и чувени писац „Кајмакамаца“, др. Драгиша Станојевић, пристао уз ону дружину радикалаца, која је учињела савез с либералцима и с г. Ристићем. „Одјек“ доноси на првоме мјесту ову изјаву:

А све пјеваш у околу:
„Бог живио Књаз' Нишану!“

Настане ли страшна зима
Те се бујне рјече следе,
Тебе за то није стало
Но до славе и пobjeде.
Ти си соко тица сива,
Слава ти се свуд одзива!..

Затвори ли душман друма
Да те тијем он умори,
И зато ти није стало,
Но ти анђар друма створи.
А све пјеваш у околу:
„Бог живио Књаз' Нишану!“

Стане л' душман на изворе,
Да ти не да воде пити:
Ти ћеш и њу српски сине
Са анђаром задобити!
О, ала си соко сиви,
Цио ти се свијет дивни!

У ране ли паднеш тешке,
Сам ти за њих мелем правиш;
На бојни се мегдан видах
Кога нећеш да оставиш.
О, ала си зорна слика,
Као да си од челика!..

Радикали!

Помози Бог!

Тврдо убјеђен да ће, у пркос злослутним пророцима, вјерни остати својој свијетломе знамењу, своје искушењима и несећама прекаљеном програму, за који се бори „Одјек“ и који је највечаније потврђен на општем радикалном збору у Нишу, — ступам у редове ваше као прост војник у часу, кад вам отпадици ваши махнуто пријете недогледним опасностима отвореног безаконја, ступа овај, који је први у овој земљи назван радикалцем.

Ја остајем и даље непоколебљиво вјеран оном социјалном покрету наше омладине и нашег народа, из којег је поникала данашња радикална странка, и коме она коријеном својим и данас припада; остајем и даље вјеран оном научним убјеђењима, до којих сам кроз дуги низ година долазио и дошао не голим, пролазним одушевљењем, већ озбиљним и тешким студијама социјалног питања, — али, у посевневној, практичној борби за непосредни бољитак народни, на пољу законитог парламентаризма, војевају под заставом радикалном, покоравашу се законитој етези партијској, а тражију и од других да јој се покоравашу.

Биоград, 20 јуна 1886.

Др. Драгиша Станојевић.

Страначка раздраженост у Србији узела је толики мах, да је већ захватила и судове, па и највише. Тако јављају да је један уредник од полиције осуђен за један чланак првим судом на четрдесет дана затвора, а виши и највиши суд осудио га је за исту кривицу на годину дана тамнице.

„Виделу“ јављају из Аранђеловца да је тамо убијен хајдук Каранавић и да је сретном гађачу већ издата расписана ујена од 500 магарџа.

„Н. Б. Дневник“, у свом 133-ем броју, доноси ову биљешку:

— Наша компанија за експлоатацију ери. држ. жељезнице, баш хоће овако јавно и на очиглед цијелог свијета да послужи као авангарда страначке пошаве. Осим тога, што су у централној управи све сами странци, осим тога, што се њихови послови врше на страном језику — жељезничко друштво хоће да понијемчи и све остале служитеље и чиновнике при жељезници, који већ нијесу Нијемци. Сва кореспонденција, са свијема станицама жељезничким води се готово искључно на њемачком језику и који не зна тај језик, да се строго казни. Тако је ту скоро казнила шефа станице у Паланци, што је тражио да му се извјестан акт пошаље на српском језику. О, несретна Србија, шта си дочекала! а у сред твоје краљевине, дошљаци странски кажњавају твоју рођену дјечу за то, што српски говоре и пишу! И зар се смије тако стање још трпјети! Зар нам је мало, што смо кроз жељезничко друштво и кроз Лендербанку, која је у Србији прекршћена у Српску Кредитну Банку, пустили странце да нам крв нашу пију; но још да нам се у Србији не дозвољава ни српски да говоримо и српски да пишемо?! То је ужасно, али неће нићи ће моћи дуго трајати! Браво ће доћи вријеме, кад ће мо се моћи разрачунати и са Лендербанком и са жељезничким друштвом и свијема оним странцима, који су се у нашој земљи начинили господарима.

Да би цијела слика данашњег

Када соко Књаз ти рече,
„Удри за крст сад је згода!“
Ти полетиш, као муња,
Неплани те огњ, вода. —
А све пјеваш у околу:
„Бог живио Књаз' Нишану!“

На стотине ти полетиш,
Па положиш, и исјечеш,
А ту славу борбу водиш;
Да слободу роду стечеш!
Зато нек' је хвала твоја
Црногорче, славо моја!

P. P.

ПОКУШАЈ ЗА БИБЛИОГРАФИЈУ О ЦРНОЈ ГОРИ.

(Свршетак).

126. Popović (Georg).
Recht und Gericht in Montenegro.
?
127. Quéward (J. M.).
Roumanie, Moldavie, Valachie et Transylvanie, la Serbie, le Monténégro etc.
Paris, 1857.
128. Radovan (Fra Grga Martić).
Osvetnici.
(Luka Vukalović), i boj na Grahovu na

стања у Србији добила и мало свијетлости, ево што исти лист билежи у свом 131-ом броју:

— Из Ваљева нам јављају, да је при неколико дана умрло Драгућин Шаргић, писар суда ваљевског, који је све своје имање, које вриједи 40,000 до 50,000 динара оставио, да се по смрти његове мајке и удате сестре, издржавају сиротни ђаци ваљевских школа, и то да морају бити из округа ваљевског.

Вјечна нека му је успомена и лака српска земља коју је тако љубио, ејчајући се њених сиротана!

БУГАРСКА. Цариградски дописник бечке полудружбене „Politische Correspondenz“ овако прта напредовање књаза бугарског на путу уједињења:

„Још 1 јануара ове године било је свршено слијевање свијех огранака грађанске и војне управе Источне Румелије са сродним надлежностима у бугарској кнежевини, а 1 марта оставило се и уједињене буџета обеју области. Источно-румелијска народна војска (милиција), која се прије састављала из 3000 момака у строју и 1,500 жандара, умножена је до 10.000 момака и, у мјесто пређашње засебне артиљерије, сад има четири батерије тонова. Осим тога, сада у румелијској војсци има доста многе коњнице. Источно-румелијске чете чине службу посаду у бугарскијем границама и обратно бугарски пукови врше дужности посадне службе по градовима румелијским: Порта се чини невјешита свијем тијем чињеницама под изговором, да до прегледа устава Источне Румелије књаз Александар има право управљати том облашћу по свом рођеном увиђењу.“

Као да још није ријешено питање, хоћели књаз Александар бити избрисан из списака њемачке војске, као што му се десило у Русији. Кад је новина „Europäische Correspondenz“ први пут јавила тај глас, сви су се пријатељи књажеви упренастили, а највише они те су му само за то пријатељи, што је он у неслози с Русијом, као што је наш драгајини „Пестер Лејд“, који је одмах изјавио да не вјерује никако том гласу. Међутим, „Europäische Correspondenz“ остаје и послједице свијех сумња при својој ријечи и увјерава да је њена вјест безусловно истинита, док опет неке берлинске новине то поричу, а неке приказују ствар у неколико у другом виду. Тако јавља „Kreuz Zeitung“, да се књаз, као страни владалац, од сад неће водити у списку ђенерала који су за унапређење, но ће се као прије бројити у списцима пука гдје је службо, т. ј. у Gardes du Corps. И „Vossische Zeitung“ од прилике тако исто вели, само што је она разабрала, да ће се књаз прво произвести за ђенерала-лејтенанта, па ће тек послједице

Spasov-dan g. 1858. — Boj turski i crnogorski god. 1868.

129. Rasch (G.).

Die Türken in Europa.
Prag, 1874. Skrejšovskij.

130. Rasch (G.).

Montenegrinische Skizzen.
Dresden, 1875.

131. Reinach (G.).

La Serbie et le Monténégro.
Paris, 1881. Calman Lévy ed.

132. Reise Sr. Majestät des Königs Friedrich August von Sachsen, durch Istrien, Dalmatien und Montenegro im Frühjahr 1838.

133. Ricci (R. h. de).
Rambles in Istria, Dalmatia und Montenegro.
London, 1875.

134. Ruffer (E.).
Eine strategische Studie über Dalmatien, Montenegro, Bosnien.

135. Schwarz (D-r Bernhard).
Montenegro. — Schilderung einer Reise durch das Innere, nebst Entwurf einer Geographie des Landes.
Leipzig, 1883.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

Црногорском војнику.

Просне ли се крв јуначка
Потече ли њено врело, —
Ти с радошћу тад' окитиш
Поносило своје чело.
Зато нек' је хвала твоја,
Црногорче, славо моја!..
Загрми ли борба страшна,
Дигне ли се пламен живи;
Ти се у том огњу нађеш
Као прави соко сиви!
Зато нек' је хвала твоја,
Црногорче, славо моја!
Стане л' чудо од олује,
Да с' дубраве од ње носе;
Ти се од тог виш' не бојиш
Но од благе љетне росе!
О војничке, дивног соја,
Зато нек' је хвала твоја!
Ударе ли љуте гује
Да с' поноса твога лате;
Тебе онда српске виле
О јуначке, зорни прате!

престати водити се у списку унапредивих генерала.
Како су везе „Kreuz-Zeitunga“ са војним круговима њемачкијем врло приспе и познате, биће да је њен извјештај ближи к истини.

Из новина.

Наш ондашњи чланак о Србији и о смјеровима Књаза Петра Карађорђевића на пријестолу Србије изазвао је највећу грађу баш међу онима, којих би се то, по природи ствари, требало најмање да тиче, међу њемачкијем и маџарскијем новинама у Аустро-Угарској. Разумије се да се и том приликом највише одликује грђбом на Црну Гору познати укоритељ стрица Тесаревог, „Пестер Лојд.“ Његове навале и погрде на Црну Гору одбија руски лист „Новое Время“ овим чланком:

„Познати чланак „Гласа Црногорца“ о смјеровима (претензијама) књаза Петра Карађорђевића на српски пријестол произвео је, судећи по одазивима полудружбених новина, неко незадовољство у бечкијем и петтанскијем управним круговима. Ми смо већ допијели садржај примједбе бечке „Пресе“ у тој ствари, а сивоћ нам наш бечки дописник брзојавља мнијење „Пестер Лојда“, да Аустро-Угарска не може трпети и неће допустити покушаје на какву му драго промјену садашњег државног поретка у Србији.“ По још раније, наиме у четвртак прошле недјеље*) појавио се у истом том полудружбеном листу угарске владе повећи чланак, управљен против Црне Горе. Познато је, да је у листу „Гласу Црногорца“ одлучно изјављено, ако би књаз Петар Карађорђевић наумио привести дјелу своје смјерове на српски пријестол, Црна Гора би се придржавала строге неутралности и пустила би да књаз Петар ради на свој ризик и своју одговорност. Такова потпуно лојална „изјављена вјера“ (profession de foi) црногорске владе врло је неповољна „Пестер Лојду.“ Тај лист налази, да није довољно држати се неутралности, и да је држава проникнута свијешћу својих међународних обавеза, дужна сметати и отирати сваку припрему те се удешава на њеном земљишту у смјеру да поремети поредак државни у сусједној земљи. Даље „Пестер Лојд“ напада на Црну Гору за то, што она, као што се говори, чује себе до крајности стијењена у својим садашњим међама. „Од које би ли државе“, говори лист г. Тисе, „Црна Гора наумила потражити за себе додатна земљишта? Зар од Турске, која и сама стоји под заштитом јевропског међународног права, као и то немирно и калмад грабљиво горско племе? Или од Србије или од Босне?“ За тим Пест. Лојд одлучно изјављује да црногорска књажевина не може рачунати ни на какве земљишне додатке и, на разлог те се наводи у корнет смјерних жеља Црне Горе, да мало раширење земљишта чини за њу питање живота, тај лист гордо наводи познати одговор Талејранов одпушеном чиновнику. Тај чиновник, молећи министра да га не тјера из службе, узвикнуо је: „Mais il faut donc que je vive!“ (Ма ваља ипак да живим!) — „Je

n'en vois pas la nécessité!“ одговори Талејран.
Помтени угарски лист при том очејидно испушта из вида, ако Аустро-Угарска „не види потребе даљем опстанку Црне Горе“ и још би била врло рада, кад би сви Црногорци глађу помрли, да имају друге државе, које то некад не могу допустити. На Црна Гора није ни пезантићени чиновник, она ће умјети, ако Бог да, не само живјети за себе, но и задати својој велемоћној сусједки не мало бриге. Још сувише, Аустро-Угарска не значи у Јевропи оно што је значио Наполеон I., те да би могла једним потезом пера прекратити живот друге државе. Осим тога је „Пестер Лојд“, чини нам се, сасвим заборавио, да су се ти исти разлози, који у примјени на Црну Гору узбуђују његов гњев, узносили на видик у Бечу и Пешти, кад се ствар тичала присаједињења Босне и Херцеговине. Тада су аустројски и угарски политичари говорили, да су те турске области безусловно потребне као Hinterland (попљеће) за материјали напредак и одбрану Далмације. У сваком случају Црна Гора има право некади, да добије бар цијело земљиште што јој је досуђено берлинским уговором. Међу тим, тога не може књажевина никако да добије, и ако и она „стоји под охрском јевропског међународног права“. Турско становништво Мокре Планине противи се већ више година да села и поља те појаси берлинског уговора припадну Црној Гори, дођу у црногорску границу, и Порта ништа не чини против таквих јавних повреда уговора. Тек ондан се повјереник послера у Цариграду, г. Вакић, обратио на просвјешћену пажњу Сајд-паше на ту ствар, који је, као свагда, одговорио, да ће се постарати „освијестити“ турско становништво....“

ИЗЛОЖБА У ПАРИЗУ.

Овога мјесеца јула отвара се у Паризу „изложба радности и умјетности“ те је смјештена у великом Двору радности, Palais de l'Indstrie у Елизејскијем Пољима (Champs Elysees).
Ми смо још прошлог мјесеца примили угледни број мјесечног часописа, који је посвећен тој изложби, а коме је наслов: „La grande industrie, les arts et les expositions“. Тај часопис је раскошно украшен дивним сликама из разних области живота и преставаља живо међународни значај изложбе. Облик му је великог пуног листа (folio), а угледни број има осамнаест листова, сваки умјетничкијем нацртима накићен.

Уз тај часопис приложен је и програм изложбе, по којем се примају у изложбу сви производи, ма које врсте, сви јех земаља и народа.
Сви предмети за изложбу подијељени су у 20 група и у 48 класа. Да се види шта ће се моћи изложити, ми ћемо споменути неколико група и класа:
1-а Група. Класа 1: Основна настава. — Класа 2: Настава средња и виша.
2-а Група. — Умјетности и Науке. — Класа 3: Настава умјетничка. — Класа 4: Настава научна.
3-а Група. — Класа 5: Настава техничка. — Класа 6: Радови питомца занатлијских школа.
4-а Група. — Класа 7: Гимнастика. — Класа 8: Мачевање.
5-а Група. — Класа 9: Коричарство, књижевство, штампарије. — Класа 10. Фотографије. — И т. д.
14 а Група. — Класа 30: Предива

и ткања. — Класа 31: Одијела мушка и женска.
16-а Група. — Храна, производи за храну. — Класа 34: Разна жита и брашнени производи. — Класа 35: Маса, воће, поврће, зеље. — Класа 36: Меса, рибе, конзерве. — Класа 37: Зачини, слатка. — Класа 38: Овојна пића, Вина, пива, ракије.

А пошљедак, у 48 ој класи 20-е групе примају се сви предмети те се нијесу изрјеком споменули ни у једној групи.

Ми смо штампали ове предмете размакнутијем словима, о којима мислимо да би их и Црна Гора могла послати на ту изложбу.

Програм је штампан у свијем језицима великијех јевропскијех народа: француски, руски, и т. д.
Уједно је штампан и закон, којим је народна скупштина француска ријешила, да се год. 1889-е отвори велика свјетска изложба у Паризу, и трошкове те изложбе подмириће француски народ.

Ова садашња изложба као да је само увод у много величанственију, којом ће се прославити стогодишњица велике револуције француске.

Д О Н И С.

ПОЉА, 25 јуна. — (Повреда Црногорске границе). Овом приликом имамо и сувише материјала доставити са овога краја, чему се баш ни најмање нијесмо надали, нити смо на то могли помишљати, судећи по пријатељским одношјима и данашњим везама Црне Горе и Отоманске Порте и Портиним намјесницима на Мајковцу.

20-ог прошлог мјесеца стиже нам глас у осам ура из јутра, да су Турци у 11½ сат пред зору ударили на Поља и пријешли границу и од Подбића до Калудре заузели све позиције, продрли смјело даље на Поља те неке куће сагорели а неке за себе задржали у очевидном смјеру да одрже у својим рукама оружаном руком свако право на Поља, док им дође индат и сва потреба и војна муниција.

Турци су свој нападај учинили за Поља распоредно како на Станојевиће тако на Варду и на Кајовиће, све у један исти час. Јурини турски на кућу попа Андрије Анђелића не пођу им за руком, јер поп се нађе готов на отпор. Поп Андрија имао је у својој кући двије острагуше и неколико ошеска, те је поп бранио себе и кућу, док не одбије нартаче од своје куће.

У истом часу ударе Турци на Станојевиће, на пограничног Кап. Мирка Бојића и на капетана уставног Малину Кругушића. Војници који се десине код кап. Бојића побјегну из куће на двор а Бојић ускочи у избу (подрум) да се дочепа коња, у томе га Турци и затеку у кућу, те га на вјеру ухвате, а тако исто и кап. Кругушића, те тако оба и заробе.

Пошто сврше свој смјер на Станојевиће пођу на Кајовиће где затеку и официера Мата Грдинића са 2 друга, који се у кућу затвори у којој се борио са непријетним јунаштво од 1½ сата изјутра до суботе вече управо 20 сахата, док није дошао Лазар Бошковић који га је с највољним прегнућем избавио и услијед јуначке навале ране допао. Грдинићу су Турци 3 пут кућу заповијали, но он је са јуначким Вуксаном Михаљевићем сва три пут претупио. Официр Грдинић и његов избавитељ Лазар Бошковић показали су непријетно и ризикот јунаштво које може бити за углед свијем српскијем покрацима. Офи-

цер Грдинић, са сваком с њим затвореним војником, изио је рану од непријатељског куршума.

Пошто нам стиже глас из Поља, командир Мирко Павићев и Драгина Перков кренуше с неколико војника пут поља. — Ком. Драгина посла обалом Таре једнога официера са једном четом војника да се примићу обалом да под шанце на Станојевиће. Оба командира и барјактар са 160 војника пођу изнад Варде и куће Мартиновића на турске шанце, на коју више Станојевића, те се у 7½ сахата последи подне и сукобе се са Турцима. У првом јурину црногорском Турци страшно узмакоше и не мислећи на отпор, оставивши све позиције у руке црногорске. Црногорци, разјарени као лавови на лупешки непријатељски преступ, префераше их са свога земљиша преко Таре а неки се невидовно затвореше у куће. У поврату са пољере војници осјетеше да су се Турци затворили, те дознадоше да су оба капетана жива заробљени, премда нико није могао ни помислити о њихову животу. Тога ради прекине се пуцање пушке у Станојевиће, те се прегне, дако марним начином изаве капетане. Сутра дан, т. ј. у суботу, предалише Турци у затвору окружени нашим војницима. У суботу вече, преко ноћи, Турци који се десине у Кајовиће затворени, навријеше нагло да побјегну, по наши војници, у највећем боју, не даше им побјећи. У посједу у јутро у 5 сахата из јутра нађе необична густа магла, тако да војник један другога не виђаше. У томе се Турци отворе и стану бјекшати помрчином магле. Наши војници се уштинше у пољеру кроз маглу те у љутом боју посјегоше неколико главе турске. — Који Турци побјегоше, те изручи резерва која их чекаше у својој тврђави на оној страни Таре. Истог дана позову Командира Ибраима Далевића и Аго-бега Мартиновића на састанак о преговору предаје; по у томе се неусије. Кап. Војић захтјевао је састанак да се споразумије са Командирима. Командир бригаде Радовић састане се са Војићем и Хамзом Исламовијем Мартиновићем, уговоривши са Хамзом да се размјене заробљеници, нанто Исламовић и пристао ал' под условом да се Хамзи и његовом друштву даде слобода и право на ваљљив пртљак као коње, оружје и друго. А то командир пристану и Хамза буде испраћен преко Таре. Пошто капетани изваљљени буду турског сужањства, понуди се Ибраим и Аго-бег поново на ш-едају, и на то им се поручи услов, да све њихово, као: коње, оружје и остали пртљак остане у руке побједилаца, само добиће слободан пријелаз преко Таре. Турци одбију, налазећи се и сами у неспоразуму и ријеше се без разлике на смрт, предавши се свецу на судбину. Тако принуђени буду командир пријелазити их исте ноћи к предаји, те командир артиљерије са два официера приреди тога гађање затворених Турака. Видећи ту готовост понуде се опет Турци на предају, и поручи им се опет ви перечени услов, но они одбише и одупријеше се оружаном руком свијем напијетим покушајима. На то командир артиљерије, Вукић, по наредби војених командира, пуцке преко исте куће дајући знак: „Оте и ако несте.“ Затворени Турци почеше се маскарит. Гађај други и трећи пут. На трећи пут, кућа се поче обуривават како споља тако и унутра, ране се три турска војника на и сами Аго-бег и себија куће, Сабит Мартиновић, на што Турци одмах понуде и сами предати се само да им се понштеди живот. Тако им се прими оружје, пренеће под стражом и 24 послати буду к Подгорици.

Горе. Мислим да је још више дјела остало не споменуто, него што смо споменули.
Ја сам узео на себе труд да продужим овај рад. Ако се пријатељи наше књижевности одазвале нашој молби, која је изјављена у прошла два броја „Гласа Црногорца“, онда ћемо имати потпуно библиографију Црне Горе, а признаће сваки да ће то бити једна врло корисна књига за свакога ко се интересуира Црном Гором. Ја ћу се потрудити да прикупим све што ми буде могуће, на њу продужити штампати у „Гласу Црногорца“. За сад, док прикупим грађу, штампање библиографије прекида се.
По трећи пут молим поштоване читаоце „Гласа Црногорца“ да се одазову нашем позиву.
У овоме много би могли помоћи наши љаци који су у иностранство, особито на вишим школама. Тако и, пр. љаци у Петроград и Москву имају под рукама богате библиотеке у којима има и много дјела о Црној Гори. Ђаци у Биограду имају под руком народну библиотеку и библиотеку Велике школе. Ђаци у Бечу, Паризу и т. д. могу много допринијети да овај посао изађе што боље за руком.
Автори пак сами могли би послати називе својих сачињења о Црној Гори. „Капа по капља Морача, камен по камен налача“.

Марко Драговић.

136. Staggford (W.). The Eastern shores of the Adriatic in 1863, with a visit to Montenegro. London, 1864. Bentley.
137. Stieglitz. Ein Besuch auf Montenegro. 1842.
138. Stefanović v. Vilovo. Wanderungen durch Montenegro. Wien, 1880.
139. Tietze (Dr. E.). Geologische Uebersicht von Montenegro, nebst einem Anhang: Ueber die Eruptivgesteine Montenegro's von H. Baron von Foulton. Wien. Hölder, 1884.
140. Ubieini. Le Serbes de la Turquie. Etudes historiques, statistiques et politiques sur la principauté de Serbie, le Monténégro et les pays serbes adjacents. Paris, 1865, Dentu.
141. Valentinelli (G.). Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro etc. Agram, 1855.
142. Vedovi (Timoleone). Cenni sul Montenegro. Mantova, 1869.

143. Vialla de Sommières (Colonel S. C.). Voyage historique et politique au Montenegro. Paris, 1820. 2 vol. in 8'.
144. Vilovsky (Theodor). Wanderungen durch Montenegro. Wien, 1880.
145. Vršević (Vuk). Narodne humoristične gatalice i varalice. (Skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini...)
146. Vršević (Vuk). Narodne basne. (Skupio ih po Boki, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini...)
147. Waldhäuser (Ignaz). Neue und seltene Coleopteren im Jahre 1880 in Süd-Dalmatien und Montenegro gesammelt und geschrieben...
148. Watzlich. La souveraineté du Monténégro. Leipzig, 1858.
149. (Die) Wehrkraft der vereinigten Fürstenthümer der Moldau und Walachei, dann Serbien's, Montenegro's und Griechenland's.

150. Wilkinson. Dalmatia und Montenegro. London, 1848.
151. Wingfield (W. J.). A tour in Dalmatia, Albania and Montenegro; a historical sketch of the Republic of Ragusa. London, 1859. Bentley.
152. Yriarte Carlo. II Montenegro. Milano, 1878.
Ради објашњења. Један дан сједећи у својој кући са мојим пријатељем Госп. Цезаром Тондини започесмо разговор о историји Црне Горе. У томе разговору дођосмо на мисао да би добро било саставити колико је могуће опширнију библиографију о Црној Гори, да би се таквим начином дало знати књижевном свијету што је о Црној Гори писано, и тијем се дала олакшица свакоме ко би се бавио повјесницом Црне Горе, и у опће животом Црногорскога народа, у каквом би правцу то било. Велечасни господин Тондини са најбољом вољом одма је узео да прегледа све књиге које се налазе у својој домаћој библиотеци те је из њих, а такође нешто и са стране, саставио све ово што је до сада саопштено у „Гласу Црногорца“. Овђе разумије се није забиљежено све што се односи на библиографију Црне

Из догађаја који се деси 20. о. м. у Поља, сад је у хатар истине да коју прозоримо не руковођени ни једним ни другим путем — како се не би праведној истини копрена на лице навукла. Људи су данас покушали све и сва и пенитали су: дубине, висине и мудрине. Црногорци су све политике свијетске емпарија, јер он је готов, сваку политику својим памтивјечним мачем ријешити.

Летимичко прелазимо ситуацију нападај колашинеци на Поља јер смо то казали у допису 18 броја „Гласа Црногорца“ да Колашинац неће, као лични јунаци што раде, нападнут бјелодано, већ дучишци, као што сами обистинише те ће им служити и потомству за памћење, како су окупили муку од Црногораца те их може изијечити. Осврћући се на рад отоманскијех посланика на Мојковцу којима је узвишена отоманска влада повјерила на тој тачци сиром Црне Горе одржавање и побољшање сваког реда на граници Таре, па жалост морамо изјавити, да су немарио вршили повјерени свој задатак а како су радили то се данас најбоље види, е оваки као што су они и упростајали су велику и моћну царевину отоманску, која је снажним мишицом својом свему свијету страх задавала, осим Црној Гори.

Истина, док се Мехмед-бег бавио на Мојковцу, било је колико тољко реда и понашање му је изгледало као да ће и некад доћи до праве цијељи. Но пошто Мехмед бег отиде у Сјеницу, ствар је са свим се пореметила, јер његов замјеник који га је заступао у свим правима преговора, можда није био у стању врти је имао снаге ствар укрутит под своју руку као Мехмед-бег, а можда је и договорен, то баш не знамо, само видимо да од тад Колашинци добине самовласност између њи се безобзирно.

Колико се даје схватити из неколико разлога и појашаја, види се да двојесечни рад Мехмед-бегов на Мојковцу није баш био етапан у самој ствари. Дошавши Мехмед-бег на Мајкован 22 јуна, пошто је оружје већ уништио своје и раскретило све препоне, понуди састанак који му се дозволи 23 јуна у 2 и по сата по подне. Први његов нараз био му је у главном ово: „Господо Командири! Ја се управо стидим личнога виђења изаћи пред Вас, јер се тако неповољан случај догодио за вријеме мојега одсуства. Увјеравајући Вас у опште, колико и себо о том увјеравам, да ћу сваком могућем приликом најстрожије мјере предузет на сиром Колашинаца који ће подржени бит најстрожијој одговорности на можда и стријељању, а у главном ће моја брига бит да кроз кратко вријеме Колашинцима одузмет оружје до бритве. Мој пуномоћник показао се у својој ништавости трајао овај догађај“. Даље вођени су преговори о којима чему, по баш значаја имали нијесу, јер смо и ми умјели споречити као он. Дакле данас имамо очекиват право стријељање — а друго одузимање оружја до бритве, да почињемо малко. Само да видимо дали ће му посао поћ за руком.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 7. Јула.

(Почетак грађења цркве на развалинама Иван-беговог манастира). У сриједу, 2 јулија, звона на манастирској цркви позваше народ вароши Цетиња на побожну молитву, на слушање свете литургије, која ће се служити у манастирској цркви да се призове благослов Божи за почетак грађења св. цркве у славу и част рождества пресвете мајке Спаситељеве, а на темељу цркве Црнојевић Ива. На светој литургији присуствовао је свијетли Књаз Нашљедник, г. г. министри, великосудије, виши и нижи чиновници и мноштво побожног, у свечаном руху, обученог народа.

Послије свршетка св. литургије сви који су присутни били св. служби, а на челу им преосвјетлени г. Митрополит са свештенством, отишли су на „Стари Манастир“. Тамо су очиштане одређене молитве за освештење мјеста где се намјерава подићи св. црква; освештана света вода, па њом окропљени основи цркве. Пошто је тај свети обред свршен узео је преосвештени г. Митрополит основни камен, па га предао Његовој Свјетлости Књазу Нашљеднику који га је својеручно метнуо у основу цркве.

Пошто је основни камен метнут Њ. Свјетлост Нашљедник извадио је неколико златних наподоена, те их ме-

тнуо на основни камен за добар наиптак нејмару Милошу Јенетићу и другим зидарима, који ће зидати овај свети храм.

Послије овога, истим поретком којим се је дешло на стари манастир, сви присуствујући вратили су се у манастир, у цркву, где су били окропљени светом водом, па се за тим свако весео вратио својој кући.

Овом приликом, ако икад, човјек би имао право упуштити се у дубоко размислање о прошлости и садашњости цијелог ерског народа, а понаособ о прошлости и садашњости Црне Горе. Али то нека стоји да се рече кад се, ако Бог да, ова грађевина доврши, па се у пој пропоје света литургија. А сад са срећом да Бог да!

М. Д.

Испити у црногорском женском институту (установа пок. царице Марије) држали су и ове године свечаним начином.

У четвртак у јутро, Њезино Височанство Књагиња, благоволила је доћи у испитну дворану. Са Њ. В. дођоше и Њихове Свјетлости Књаз Петар и Књагиња Зорка Карађорђевић, као и Књагиње: Милица, Стана и Јелева, Њ. Св. Књаз Нашљедник био је по подне.

Њег. Преузвишеност г. Аргиропуло, руски министар-резидент на Цетињу, члан одбора института, извољно је такођер учествовати у течају испита.

Њезино Височанство Књагиња благоволила је предједавати испитима, који су текли овим редом:

Поменутог дана до подне, испитане су ученице I. разреда, а било их је осам; по подне испитане су ученице II. разреда њих шест; сјутра дан у петак, држан је испит ученицама III. разреда, којих је било пет.

Ученице бјеху преслушане из свијех предмета што се у заводу предају, на име: из закона Божијег, ерскога и рускога језика, рачунања, историје, географије и физике. — Њ. С. Књагиња Зорка, са особитом пажњом, извољила је постављати ученицама питања из разних предмета. Успјех се показао у општевеома добар, а у руском језику, — имајући обзира на тешкоћу изговора и на кратко вријеме којим је наставница распалагала, — успјех је био управ одличан.

У петак по подне прегледани су ручни жепски радови ученица, који бјеху изложени у одјелитој соби завода. Судећи по избору и укусу тих радова, може се тврдити, да су они колико резултат настојања учитељица, толико и доказ способности и стрљивости ученица.

Пошто се рад прегледао. Њезино Височанство извољно исказати своје високо задовољство Начелници завода, госпођици Јулији Андријановић Лоцухиниј, ради успјеха у наукама и у женском раду, као и на доброме реду који у заводу влада. Такођер неколико добротнијех ријечи обрати наставницама, похвали ученице, које су се одликовале, а обадри оне, које су се слабије училе.

У суботу било је благодарене у заводној капели, а по томе читане су ученицама највише годишње, а за тим испитне билешике, које су чланови заводнога комитета: Њег. Преузвишеност г. Аргиропуло и г. ца Начелница заједнички постављали.

Послије овог свечаног акта, Начелница са неколико пригоднијех ријечи отпусти ученице кућама, на велики, љетни одмор.

(Из цет. Основне женске школе). Као што је у прошлом броју „Гласа Црногорца“ јављено, налазио се у сали женске основне школе изложен цео ручни рад поменуто школе; зато не ћемо пропуштати, а да не речемо штогод о истом.

Држали да је свак остао зачућен који је тај рад малених али врло вр-

једних ученица, видно; а како се не би човјек дивно, кад погледа бјевјичице од 6-9 година на њихов рад. Јер ту бијаше извезених: Села, пастира, лавор вијенаца, животиња и разних цвијет-ва и граница; а сувише прекрасних кошуља, чарапа, јакета и т. д. Тај изврени рад малих бјевјичица жљаше вијети и велики и мали; те с тога долажаху многе госпође а између многих посматрача који овај рад гледаше, срећна би ова школа посјету примити од Њ. Св. Књагиње Зорке Карађорђевића и младих Књагињица. Но било је и још мушких високих лица. Овом приликом Књагиње су даровале повчано неке најважније ученице, а свијема за лијепи рад дате су медаљиче. За ову вредноћу ученица има се захвалити трудољубивој и врљедној учитељици Јелени Видковића.

(Напис у манастиру Врањини.) У суботу 28 јунија отишао сам до Врањине да тамо видим радњу око подизања разрушеног манастира Врањине. Будући сам се овога пута тамо задржао врло кратко вријеме (свега два сата), то нијесам могао, како сам желио, све потанко разгледати и описати. У скором времену намјеран сам онет тамо отићи и задржати се подуже, те све прегледати и описати, такође покупити причања народна у оним крајевима о манастиру Врањини. Сада ћу изијети овђе један напис који сам тамо нашао на једној плочи. Плоча је ова од гроба. Напис није урезан озго на плочу, као што се то обично чини, него по крају (околинцу) плоче. Плоча је слоњена на два комада и на сломотинама поковарена ево нека слава, али се онет напис може разумјети. Ево како гласи напис:

... ЛИТЪ БЪ ЗИ ПРЪС... СЪ РАБЪ БЖИ ВИСКОПЪ... СЪ ПКИ ПЛАРИЊ... СЪ МЪСТА СЪГЪ СТИГЪ...*)

Мислим да се ово мора читати овако: лиџ (лиџто) въ ЗИ. (7010) прѣстависе рабъ Бжи епискупъ зецки илариѣ светителъ (а може „настоятель“), мѣста сего светого.

По вишереченој години значило би да је у Врањини био јепископ 1502 године, (7010 од створења свијета), и да се је тај звао Иларије, или Иларион, и носно је назив јепископа Зецког.

Знамо да је јошт за вријеме св. Сава у Врањини био јепископ Иларион, кога је завлађио св. Сава. Осим овога у списку јепископа зецких, које пребраја архимадрит Дучић у гласнику ерског ученог друштва књ. 57 (1884 г.) стр. 86 и 87, и која су живјели у Превлаци, Крајани, Врањини и Цетињу, не спомиње се ни један који би се звао Иларије, или Иларион.

Овај јепископ Иларије живио је, како видимо из године, за владе у Црној Гори последњег Црнојевића, дакле пошто су се Црнојевићи преселили на Цетиње и пренијели митрополију у цетињски манастир.

Знамо да у вријеме сеобе Црнојевића на Цетиње био је митрополит Висарион и њему потчињени јепископ Вавило. Послије Висариона постао је митрополитом овај Вавило, а мислим да је он завлађио за подручног јепископа овога истога Иларија и да га је послао да живи у Врањину, те да отуда управља јепископшом зецком и великим добрима, која је имао манастир Врањина, која су после, разумије се, поднадала под Митрополитом Црногорским.

Ово билежим овђе као претпопставку. Други пут, као што рекох, вратићу се на ову ствар.

Марко Драговић.

(Други ботаниста). У прошли уторник приспио је амо др. Иљат витез Шишиловић, Пољак, по својој

*) Ђе су тачке ту су слова слоњена.

струци ботаниста, а чиновник природословног одјељења ц. и кр. дворскијех музеја у Бечу. Г. Шишиловић науцио је, ради проучавања флоре црногорске, пропутовати ове године црногорске крајеве до Кома и до Нишпића, и хоће да долази сваке године докле год не исцрпе грађу те је за своју науку може паћи у нашој држави.

Црногорско Поморство.

У цињ, 26 јуна. — Ове недеље имали смо умјерене и лагунне вјетрове од I. и IV. четвртца, ведро небо и мирно море.

Доједрише:

Траб. црп. „Машала“, тон. 20, кап. Ј. Идрис, из Св. Николе, крцат.
Траб. црп. „Тре Фратели“, тон. 32, кап. С. Мустафа, из Фуме, крцат.
Траб. црп. „Махмудије“, тон. 15, кап. М. Криво, из Гужа, празан.
Траб. тур. „Уда Верди“, тон. 20, кап. В. Беко, из Будве, празан.

Одједрише:

Траб. црп. „Машала“, тон. 20, кап. Ј. Идрис, за Мљетке, крцат.
Траб. црп. „Тре Фратели“, тон. 32, кап. С. Мустафа, за Драч, крцат.
Траб. црп. „Махмудије“, тон. 15, кап. М. Криво, за Св. Николу, празан.
Траб. тур. „Уда Верди“, тон. 20, кап. В. Беко, за Св. Николу, празан.
Шкуна црп. „Сехини Бахер“, тон. 81, кап. Т. Осман, за Триполи, крцат.

Бар, 30 јуна. — Вјетрове од овога и VI. квадранта, и ове недеље имадозно вјетрове од I. и VI. квадранта умјерене, два пута по мало кише и море кад-год узбуњено.

Барометар 76, стање температуре Р. 24.

27 јуна дође брацера „Фортеца“, кап. М. Омер, из Уциња, су 2 друга, празан.

27 јуна дође траб. „Софија“, кап. А. Омер, из Драча, су 4 друга, крцат коломбоћа.

27 јуна дође шкунер тур. „Аслам Бахри“, кап. III. Мехмед, из Аугуште, су 8 друга, крцат соли.

29 јуна дође синоћ дође пароб. „Јонио“, из Крфа и Арбаније, кап. Маријани су неколико терета и путника за ову луку, и слиједи његово пуговање за Далмацију и Тријешће.

Исти пароброд учинио је у Крфу 11 дана карантине, и због продужења карантине од 5 на 11 дана повионо је лођ такеу од 8 франака на 15. Пароброд из Тријешћа који је долазио редовно у петак закаснио до уторника порад карантине од 5 дана установљене у Задру за бродове долазеће из Тријешћа и Савске Ријеке.

Постављена је у ову луку једна Боса за службу пароб. лођа, за коју слиједиће службена објава померека.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

И

АДМИНИСТРАЦИЈЕ „Г. Г. ЦРНОСОРЦА.“

— Г. М. Пејићу, предједнику Читаонице у Госпојинцима. У нашјем списковима нема ни вас ни ваше читаонице. И ако је од септембра прошле године наступила лична промјена у уредништву и администрацији листа ипак није у нас могло бити забуне. Ми ћемо вам слаати лист од 1 јула о. г., ранијих немамо; а ви се обратите на нашу пошту с рекламацијом, ако није касно. То сте требали одмах чинити; тек вам ни један лист није послат, могли сте мислити да нијесмо примили ваше претплате.

Г. Стевану Павловићу, Сисак. Ми ћемо вам слаати лист од 1 јула о. г., но „уз поузеће“ пошто није до нас кривица, као што ви желимо, не можемо, јер наш поштански уговор с Аустро-угарском не познаје „поузећа“. — Кад примате лист, пошљате претплату поштаском уплатницом г. Петру Рамадановићу, Котор: а можете и управо нама.

Г. П. Рамадановићу, Котор. — Г-у Маћу шале се лист редовно. Ако који број није примио, није до нас кривица. — Г. Н. Маргетић платио је до сад по нашем списку, свега 5 фр.; себруара мјес. 2 фр. а сад 3 фр.; остало би још да плати 1 фр. — Ако би било разлике с нашим рачуном, молимо да нам јавите.